ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба таҳқиқи диссертатсияи Баҳриддинзода Бахтиёр Баҳриддин дар мавзуи «Ташаккули дипломатияи оби Тоҷикистон дар низоми ҲРУ-и СММ ва дурнамои он (солҳои 2003–2025)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.6. Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна пешниҳод шудааст.

Диссертатсияи Баҳриддинзода Бахтиёр Баҳриддин ба омӯзиши ташаккул ва таҳаввули яке аз самтҳои муҳимми сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон — дипломатияи об бахшида шудааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки ташаббусҳои байналмилалии кишварро дар соҳаи об дар пайванди таърихӣ бо тағйироти рӯзномаи рушди ҷаҳонӣ таҳлил намуда, робитаи онҳоро бо Ҳадафҳои рушди устувори Созмони Милали Муттаҳид ва дурнамои ҳамкориҳои обию иқлимӣ муайян созад.

Мубрамии мавзуъ аз он бармеояд, ки масъалаҳои истифодаи захираҳои об, тағйирёбии иқлим ва ҳифзи пиряхҳо ба муносибатҳои байнидавлатӣ ва механизмҳои ҳамкории бисёрҷониба таъсири рӯзафзун мерасонанд. Барои Тоҷикистон ин масъалаҳо ҳам бо манфиатҳои рушди миллӣ ва ҳам бо иштироки кишвар дар ташаккули рӯзномаи байналмилалӣ алоқаманданд. Аз ин рӯ, омӯзиши дипломатияи об танҳо бо тавсифи имкониятҳои табиӣ маҳдуд нашуда, таҳлили ташаббусҳо, музокирот, санадҳои қабулшуда ва воситаҳои иҷрои онҳоро тақозо менамояд.

Арзиши илмии интихоби мавзуъ дар пайвастани таърихи сиёсати хориҷии Тоҷикистон бо таҳаввули ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи об ифода меёбад. Дар рисола ба нақши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар пешниҳоду пешбурди ташаббусҳои ҷаҳонии об, фаъолияти кишвар дар доираи СММ ва аҳаммияти Раванди оби Душанбе таваҷҷуҳ зоҳир шудааст. Чунин гузориши масъала имкон медиҳад, ки

фаъолияти дипломатӣ ҳамчун раванди дорои заминаҳои сиёсӣ ва ниҳодӣ омӯхта шавад.

Доираи замонии солҳои 2003–2025 аз Соли байналмилалии оби тоза то Соли байналмилалии ҳифзи пиряхҳо давраи муҳимми рушди дипломатияи оби Тоҷикистонро фаро мегирад. Бо вуҷуди ин, аз назари таърихият зарур аст, ки солҳои пеш аз қабули Рӯзномаи рушди устувор то соли 2030 аз давраи татбиқи ҲРУ фарқ карда шаванд. Ташаббусҳои солҳои 2003–2014 заминаи таърихии пайвастани дипломатияи об ба ҲРУ мебошанд; муносибати мустақими он бо ин ҳадафҳо пас аз қабули онҳо дар соли 2015 ташаккул меёбад. Риояи ин фарқгузорӣ дақиқии хулосаҳои таҳқиқотро таъмин мекунад.

Пойгоҳи сарчашмавии рисола санадҳои СММ, стратегияву барномаҳои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои марбут ба соҳаи об, суханрониҳои расмӣ, гузоришҳо ва таҳқиқоти илмиро дар бар мегирад. Истифодаи гурӯҳҳои гуногуни сарчашмаҳо барои муқоисаи мавқеи расмии давлат бо арзёбиҳои муҳаққиқон имконият фароҳам меорад. Аз ҷиҳати методологӣ такя ба усулҳои таърихӣ, муқоисавӣ, системавӣ ва ниҳодӣ ба хусусияти мавзуъ мувофиқ мебошад.

Сохтори диссертатсия аз муқаддима, се боби фарогири шаш зербоб, хулоса, тавсияҳои амалӣ ва рӯйхати адабиёт иборат буда, ҳаракати таҳқиқро аз заминаҳои умумии рушди устувор ба дипломатияи об ва сипас дурнамои он инъикос мекунад. Дар муқаддима мубрамии мавзуъ, дараҷаи омӯзиш, мақсад ва вазифаҳо, объекту предмет, усулҳо, навгонии илмӣ ва аҳаммияти назариявию амалии таҳқиқот муайян шудаанд.

Дар боби якум — «Ҷойгоҳи Ҳадафҳои рушди устувори Созмони Милали Муттаҳид дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон» — ташаккули консепсияи рушди устувор, мутобиқсозии ҳадафҳои ҷаҳонӣ ба афзалиятҳои

миллӣ ва ҳамкориҳои Тоҷикистон бо шарикони рушд баррасӣ гардидаанд. Ҷиҳати судманди ин боб муайян намудани робитаи санадҳои стратегии миллӣ бо механизмҳои ҳамкории байналмилалӣ мебошад. Муаллиф масъалаҳои маблағгузорӣ, ҳамоҳангсозии фаъолияти ниҳодҳо ва таъминоти иттилоотии татбиқи ҳадафҳоро низ матраҳ менамояд.

Дар боби дуюм — «Дипломатияи оби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти татбиқи Ҳадафҳои рушди устувори Созмони Милали Муттаҳид» — моҳият, ҳадафҳо ва вазифаҳои дипломатияи об таҳлил шудаанд. Таваҷҷуҳи асосӣ ба пайдарпайии ташаббусҳои Тоҷикистон, фаъолияти он дар доираи даҳсолаҳои байналмилалии об ва робитаи ин иқдомҳо бо Ҳадафи шашуми рушди устувор равона гардидааст. Баррасии Конфронси СММ оид ба об дар соли 2023 барои нишон додани густариши нақши кишвар дар дипломатияи бисёрҷониба аҳаммият дорад.

Дар боби сеюм — «Дурнамои дипломатияи оби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қаринаи Ҳадафҳои рушди устувори Созмони Милали Муттаҳид» — масъалаҳои ҳифзи пиряхҳо ва имкониятҳои ҳамкорӣ дар доираи Даҳсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018–2028» баррасӣ гардидаанд. Муаллиф табодули маълумот, мониторинги захираҳои об, ҳамкориҳои илмӣ ва ҷалби маблағгузориро аз шартҳои таҳкими ҳамкорӣ медонад. Пешниҳодҳо дар бораи рушди иқтидори кадрӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти дахлдор хусусияти амалӣ доранд.

Ҷанбаи дигари арзишманди кор таваҷҷуҳ ба гузариш аз пешниҳоди ташаббусҳо ба пайгирии иҷрои онҳо мебошад. Дар нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда ва тавсияҳо зарурати ҳамоҳангсозии барномаҳо бо нишондиҳандаҳои ҲРУ-6, рушди ҳамкориҳои илмӣ ва такмили мониторинг матраҳ шудааст. Ин гузориши масъала барои баҳодиҳии минбаъдаи дипломатияи об замина фароҳам меорад.

Аҳаммияти назариявии рисола дар ба низом даровардани маводи таърихи дипломатияи об ва пайвастани он бо омӯзиши сиёсати хориҷии Тоҷикистон зоҳир мегардад. Маводи таҳқиқот метавонад дар таълими фанҳои таърихи муносибатҳои байналмилалӣ, сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дипломатияи бисёрҷониба истифода шавад. Тавсияҳои он барои таҳияи маводи таҳлилӣ оид ба ҳамкориҳои обию иқлимӣ ва омодасозии мутахассисон низ қобили истифодаанд.

Саҳми шахсии диссертант дар интихоби масъала, ҷамъоварӣ ва гурӯҳбандии мавод, муқоисаи ташаббусҳои байналмилалӣ, пешниҳоди даврабандӣ ва таҳияи хулосаву тавсияҳо инъикос ёфтааст. Матни рисола қобилияти кор бо адабиёти соҳавӣ ва кӯшиши ташаккули мавқеи таҳлилии муаллифро нишон медиҳад. Махсусан, ба ҳам пайвастани сатҳҳои миллӣ, минтақавӣ ва ҷаҳонии ҳамкориҳои обӣ барои идомаи фаъолияти илмии ӯ заминаи муносиб мебошад.

Дар рӯйхати интишороти пешниҳодшуда 10 мақола оварда шудааст, ки чортои онҳо ба гурӯҳи мақолаҳои маҷаллаҳои тақризшаванда мансуб дониста шудаанд. Мавзуъҳои онҳо ба масъалаҳои асосии диссертатсия иртибот доранд.

Аз рӯйи мавзуъ ва самти таҳқиқ, диссертатсия ба соҳаи таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати хориҷӣ мансуб буда, ба мазмуни ихтисоси 6.1.6. Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна мувофиқат мекунад. Кор масъалаи мубрамро фаро гирифта, дорои натиҷаҳои таҳлилӣ ва тавсияҳои қобили муҳокимаи илмӣ мебошад. Ҳамчун роҳбари илмӣ, баъд аз бартараф намудани масъалаҳои зикршуда, дақиқсозии пойгоҳи истинодӣ ва тасдиқи мансубияти интишорот, диссертатсияи Баҳриддинзода Бахтиёр Баҳриддинро дар мавзуи «Ташаккули дипломатияи оби Тоҷикистон дар низоми ҲРУ-и СММ ва

дурнамои он (солҳои 2003–2025)» барои идомаи баррасӣ ва пешниҳоди он ба ҳимоя ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих тавсия мегардад.

Роҳбари илмӣ,
н.и.т., дотсент, мудири кафедраи
муносибатҳои байналмилалии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Шарипов А. Н.

Имзои А. Н. Шариповро
тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва
корҳои махсуси ДМТ Шодихонзода Э.Ш.
«25» 06 2026

РАЁСАТИ КАДРҲО ВА КОРҲОИ МАХСУС ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
TAJIK NATIONAL UNIVERSITY
УПРАВЛЕНИЕ КАДРОВ И СПЕЦЧАСТИ

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17,
Донишгоҳи милли Тоҷикистон,
Тел.:(+992) 2217711, факс:2271510
Сомонаи интернетӣ: www.tnu.tj